

Пересадка органів і ТКАНИН

Трансплантація (від лат. *transplantatio* — пересаджування) — метод, що полягає в пересадці реципієнту органа або тканини (трансплантата), взятих у донора, а також клонованих тканин, штучних імплантатів (електронних, металічних та інших), найчастіше методом хірургічного втручання.

Види трансплантації органів і тканин:

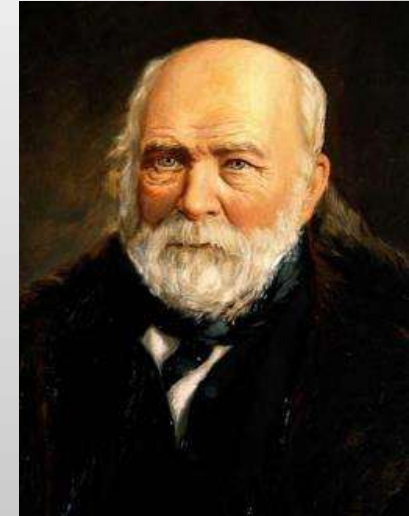
- ксенотрансплантація — пересадка тканин від донора до реципієнта різних родів, родин;
- гетеротрансплантація — пересадження від донора до реципієнта різних видів в межах одного роду;
- гомотрансплантація — пересадка тканин і органів від людини до людини;
- аутоотрансплантація — пересадка в межах одного організму.

Історія трансплантології

Перша згадка вдалої трансплантації відноситься ще до XIII століття. Вона представлена у формі легенди про життя святих мучеників, лікарів Косьми і Доміана, які повинні були чудесним чином замінити хвору ногу на здорову, взяту у мертвої людини. Ця успішна процедура увічнена на картинах, що знаходяться у багатьох країнах. У наступні століття так само зустрічаються аналогічні відомості про трансплантацію, хоча у них немає історичного підтвердження.

Витоки вітчизняної трансплантології пов'язують з ім'ям видатного хірурга М.І. Пирогова, який ще у 1835 р. прочитав лекцію "Про пластичні операції взагалі та про пластику носа особливо" і детально проаналізував проблему пересадки органів та тканин.

Епоха трансплантацій розпочалася у 1902 році у Відні із спроби пересадки собачої нирки Е. Ульманом. Перша ж спроба пересадки нирки людині (донором стала мавпа) була проведена в 1936 році в Берліні. Операція пройшла невдало.

Такою ж невдачею закінчилася спроба українського вченого Ю.Ю. Вороніна пересадити нирку здорової людини хворому в тому ж 1936 році. Тільки через два десятиліття (1954 р., Бостон, США) була здійснена перша успішна операція з пересадки нирки, реципієнт і донор, в якій були однояйцевими близнюками. Внаслідок цієї операції, яку провели Дж. Мюррей і Дж. Меріл, прооперований пацієнт прожив понад 20 років.

ЦІКАВІ ФАКТИ

ПРО

ЛЮДСЬКИЙ ОРГАНІЗМ

2005 рік: перша успішна
часткова пересадка обличчя

2010 рік: перша успішна
пересадка обличчя

1983 рік: перша успішна
пересадка легень

2008 рік: перша успішна
пересадка трахеї

2008 рік: перша
успішна пересадка
усієї руки

1967 рік: перша успішна
пересадка серця

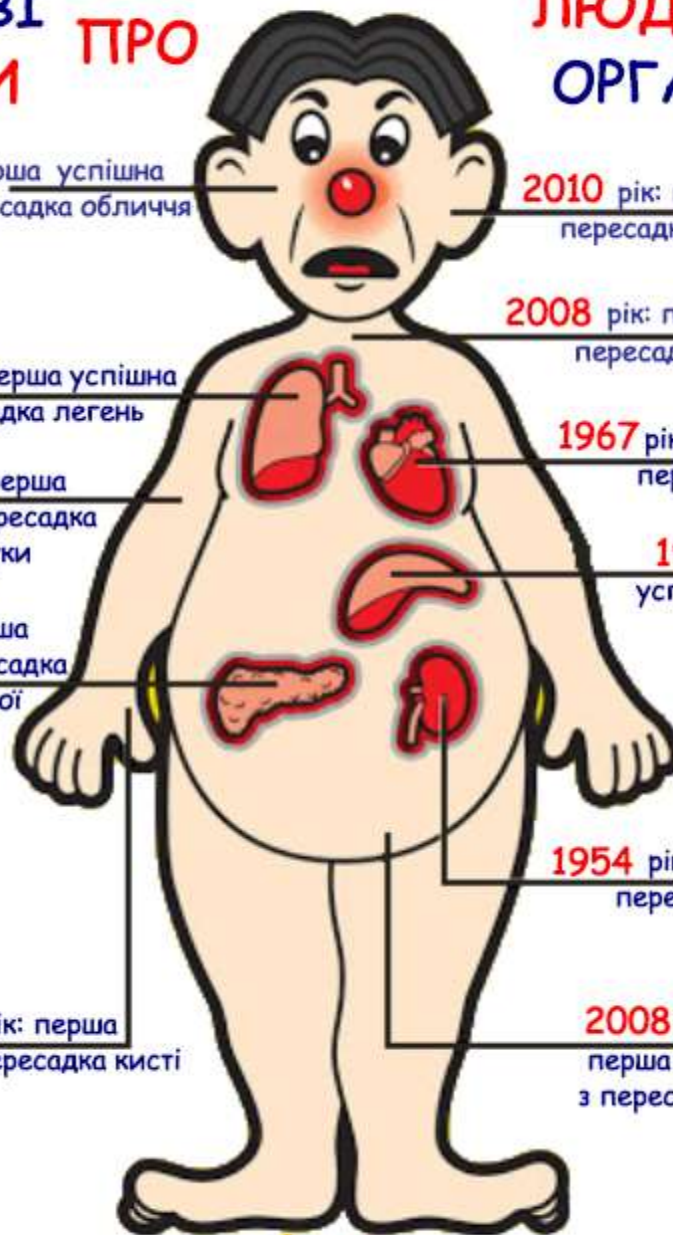
1966 рік: перша
успішна пересадка
підшлункової
залози

1967 рік: перша
успішна пересадка
печінки

1954 рік: перша успішна
пересадка нирки

2008 рік: перша
успішна пересадка кисті

2008 рік: народилася
перша дитина від матері
з пересадженим яйником

Пересадка органів і тканин в Україні

Проводити такі операції в Україні мають право і кваліфікацію шість закладів. Усі вони перебувають в державній чи комунальній власності:

- *Національний інститут хірургії та трансплантології ім. О.О. Шалімова;*
- *Львівська обласна клінічна лікарня;*
- *Одеська обласна клінічна лікарня;*
- *Обласний клінічний центр урології і нефрології ім. В.І. Шаповала (м. Харків);*
- *Запорізька обласна клінічна лікарня;*
- *Дніпропетровська обласна клінічна лікарня ім. І.І. Мечникова.*

На сьогодні у розвинених країнах трансплантація органів є стандартом лікування при багатьох захворюваннях нирок, серця, печінки, легенів, кишківника та ін. В Україні за більш ніж 30 років клінічної трансплантації виконано приблизно 1500 пересадок нирок, 10 - печінки, 1 пересадка серця, 3 - підшлункової залози. Трансплантацій тонкого кишечника не було проведено зовсім. В середині дев'яностих виконувалося близько ста пересадок нирок в рік, в останні роки - 35.

Наприклад, у 2016 році у США було проведено 33 611 органних трансплантацій, тоді як в Україні у минулому році було виконано лише 126, з них 119 – трансплантацій нирки, 5 трансплантацій печінки та 1 – легень.

До того ж, більшість цих трансплантацій виконані від живого родинного донора, а трансплантацій від мертвого донора – лише дві.

Причини невеликої кількості пересадки органів і тканин в Україні викликані:

- 1) постійним недофінансуванням цієї галузі;
- 2) відсутністю необхідної кількості органів для проведення операцій;
- 3) відсутністю єдиного державного механізму координації роботи закладів охорони здоров'я та відсутністю стандартів, згідно з якими дозволяється лікування хворих шляхом пересадки органів;
- 4) недосконалістю медичного законодавства.

Трансплантація в Україні регламентується низкою нормативно-правових актів. Так, відповідно до ст. 290 Цивільного кодексу України (далі - ЦКУ), повнолітня дієздатна фізична особа має право бути донором органів та інших анатомічних матеріалів. Фізична особа може дати письмову згоду на донорство її органів та інших анатомічних матеріалів на випадок своєї смерті або заборонити його.

Особа донора не повинна бути відомою реципієнту, а особа реципієнта - родині донора, крім випадків, коли реципієнт і донор перебувають у шлюбі або є близькими родичами.

Згідно статті 47 Основ законодавства України про охорону здоров'я від 19 листопада 1992 року № 2801-ХІІ, застосування методу пересадки від донора до реципієнта органів та інших анатомічних матеріалів здійснюється у визначеному законом порядку при наявності їх згоди або згоди їх законних представників за умови, якщо використання інших засобів і методів для підтримання життя, відновлення або поліпшення здоров'я не дає бажаних результатів, а завдана при цьому шкода донору є меншою, ніж та, що загрожувала реципієнту.

Взяття органів та інших анатомічних матеріалів з тіла фізичної особи, яка померла, не допускається, крім випадків і в порядку, встановлених законом. Таким спеціальним законом є діючий Закон України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини» від 16 липня 1999 року № 1007-ХІV.

Трансплантація сьогодні в усьому світі розглядається як надзвичайно ефективний та в цілому ряді випадків безальтернативний метод лікування незворотніх захворювань та ушкоджень таких життєво важливих органів як легені, нирки, печінка, серце тощо. Існуюча ситуація, на жаль, змушує багатьох громадян нашої держави щороку виїздити за кордон для отримання такого лікування, а державу - витратити значні бюджетні кошти на організацію такого лікування, і тим самим фінансувати розвиток систем медичного обслуговування інших країн замість власної країни.

Підсумовуючи, хотілось би зазначити, що для врегулювання ситуації з трансплантацією органів в Україні, в першу чергу треба починати не із ґрунтовних змін в законодавстві, а направити всі зусилля на реалізацію вже існуючого правового поля. А зробити перший крок можна з малого, що не потребує значних фінансових асигнувань із державного бюджету – спробувати змінити негативну суспільну думку, вести просвітницьку роботу серед населення та максимально популяризувати донорство в Україні.

